

Per 211/1905

10002706, 10

V Gorici, 15. junija 1905. Tečaj 1.

GORSKI GOSPODAR

List za povspeshevanje kmetijstva
v slovenskem Primorju.

Ureduje in izdaja **Anton Štrekelj**,
državni potovalni učitelj kmetijstva v Gorici.

List izhaja v začetku in v polovici vsakega
meseca ter stane 2 K na leto. Naročnino
pošiljati je na upravo „Primorskega Gospo-
darja“ v Gorjci (Pri rudeči hiši št. 7). MM

Škropite!

Radi prevelike vlage pojavila se je letos strupena rosa ali peronospora (strupena rija) izvanredno rano in močno. Pregledovali smo razne vinograde na Vipavskem, v Brdih in na Krasu in povsod smo našli napadene trte. Osebito se je bolezen že močno razširila v nizkih in zapadnih legah. Razun na listju nastopa letos peronospora tudi na zarodu močno. Napaden grozdlič prepreden je od te bolezni in zdi se, kakor bi ga napala navadna plesen. Nekateri tudi imajo to bolezen za plesen, drugi mislijo da je nova, tretji pa da je oidium. Opozarjamo toraj pravočasno naše vinogradnike, da jim preti letos huda peronospora, ki jim ne vzame lahko samo letošnje trgatve, marveč oslabi trsje tudi za več let. Zato škropite! Kdor ni še škropil v tretje, naj se požuri a v kratkem naj škropi v četrto. Dokler bo trajalo vlažno vreme, ponovi naj se to delo osebito v legah, ki so močno podvržene jutranjim rosam, vsakih 8 do 10 dni. Pri tem je škropiti najbolj mlado listje. Grozdju, katero je bolezen že napala, ni več pomoči. Skoraj gotovo odpade ali pa se osuje. Zdravo grozdje varuje naj se pa proti bolezni s škropljenjem. Kdor hoče toraj kaj

rešiti, naj se požuri. Prazni so izgovori da ni vremena za škropljenje. Dež ne pada v enomer, zato porabimo vsaki prenehljaj. Če se galica na listju posuši, pa je dobro. Letos, se ne smemo ozirati niti na cvenjenje trte, ampak škropimo, čim prej moremo.

Naša živinoreja.

(Konec.)

V slovenskem delu Istre so razmere za živinorejo precej ugodne in gotovo bi prinašala živinoreja tudi tod velike dohodke, če bi se kmetovalci te kmetijske panoge bolj poprijeli in se za njo bolj pobrigali. Osebito v občinah, ki se nahajajo blizu Trsta, kakor so Dolina, Milje in Pasja vas bi si z živinorejo precej izboljšali svoj položaj. Še večje važnosti nego tod, kjer si pomagajo ljudje lahko tudi z vinarstvom, vrtnarstvom in sadjarstvom, je živinoreja v podgrajskem okraju, kjer je navezано ljudstvo skoraj izključno na živinorejo. Saj imajo tod tudi jako razsežne travnike in mnogo pašnikov. Žal pa se ljudje za nje, kakor na Goriškem Krasu, tudi tod premalo pobrigajo. Če bi te travnike in pašnike potrebili in včasih pognojili, koliko sena bi lahko več pridelali! Potem bi gotovo njihova živina vse drugače vzgledala, nego vzgleda dandanes.

Pa ne samo v podgrajskem okraju, marveč tudi drugod v slov. Istri se za travnike in pašnike skoraj nič ne zmenijo. Po istrskih dolinah trpijo travniki najbolj od prevelike vlage. Zato dobivajo tod le kislo, slabo seno in še tega malo. Gotovo ne bi stalo posebnega truda, če bi napravili preko vlažnega travnika nekoliko jarkov in bi odpeljali škodljivo vodo. Še boljše bi bilo, če bi se cela sosesčina združila in pod skupnim nadzorstvom lotila po vsej dolini takega dela. Za skupno razmakanje bi dobili gotovo tudi državno in deželno podporo. Z razmakanjem združilo bi se prav lahko regulacijo nekaterih potočkov, ki napravljajo včasih s poplavom po travnikih veliko škodo.

Gnojenje travnikov in pašnikov poznajo v Istri še premalo. V spodnji Istri, vzlasti okoli Kopra, začeli so pa vendarle

rabiti nekatera umetna gnojila. Posestnikom v bližini Trsta in Kopra priporočamo pa, naj skušajo gnojiti svoje travnike tu pa tam tudi s hlevskim in straniščnim gnojem, ki se dobiva v mestu po nizki ceni in zadnji celo zastonj. Hlevski gnoj in straniščnica zboljšata neznansko zemljiščne lastnosti.

V koperskem okraju skrbijo na sploh nekoliko boljše za živino nego drugod, vendar še vedno ne tako, kakor bi morali. Najslabše je v tem oziru po istrskem Krasu. Razun radi pičle hrane trpeti mora živina jako mnogo radi slabih hlevov. Da prvemu odpomoremo svetujemo istrskim kmetovalcem, naj zboljšajo svoje travnike in pašnike in naj se lotijo ob enem pridelovanja krmskih rastlin tudi na polju. Žal, da se krmska pesa tod niti ne pozna in detelja še mnogo pre malo. Prepričani smo, da jim bo donesla piča na polju več dobička nego žito ali turšica.

Ker so ustanovili v podgrajskem okraju po prizadevanju g. dekana Rogača mlekarico, ki izvaža vsaki dan mleko v Trst, dana je tamošnjim kmetovalcem lepa prilika, da prodajo doma svoje mlečne pridelke. To priliko bi morali kmetovalci pa boljše izkoriščati, nego jo izkoriščajo. Upajmo, da sprevidijo v kratkem posestniki celega okraja koristi, ki jim jih daje mlekarica in pristopijo k nji. Potem bodo gotovo sami od sebe skušali zboljšati in povečati živinorejo in kar na njo vpliva.

Glede živinske pasme smo v Istri mnogo na slabšem nego na Goriškem. Temu je kriv mnogo istrski kulturni svet, oziroma prejšnja kmetijska družba, ki je delala z vladnim denarjem samo eksperimente. Komaj pred par leti zjediniili so se v tem, da se vpelje po istrskem Krasu in koperskem okraju za stalno gornjeinodolsko pleme. Prej so se delili tod biki vsakovrstnih plemen, bujsko, rimljansko, muricodolsko, setekomunsko, belansko itd. Iz teh uzrokov vidimo po Istri pravo mešanico in nobenega uspeha. Želeti bi bilo zato, da ostanejo enkrat pri gornjeinodolskem plemenu, ki je tudi po našem mnenju za te kraje najbolj prikladno.

Naj bodo pa biki še tako plemeniti, ne bodo mnogo koristili, dokler se živinorejci sami gledé oskrbovenja živine ne poboljšajo. Če mislimo, da dobi živina na oglodanem občinskem pašniku dovolj hrane in ji ni treba nobenega privrška, potem nam ne bo najbolj plemenita živina vspevala. Ta še celo prej

oboli nego staro, trpljenju vajeno domače živinče. Zato se obračam do boljših izstrskih posestnikov in apeliram na njih, naj s vzgledom pokažejo, kaj se da doseči, če se živina pravilno oskrbuje in hrani.

Št.

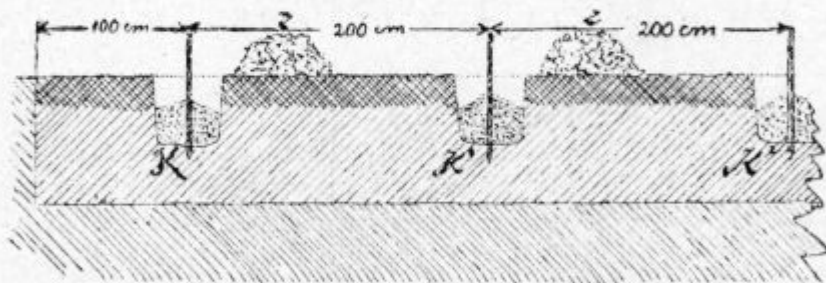

Kako naj bi se prideloval na Goriškem špargelj.

Piše R. Dolénc.

3. Naprava špargere.

Pred vsem se odbere zato kolikor mogoče rahlo zemljo in z ozirom na to, da ima špargelj tem višjo ceno, čim bolj rano pride na trg, tudi kolikor mogoče preksolčno zemljišče. Jaz sem za to, da se porabi za špargero tisti svet, v katerem se misli napraviti sadni vrt v smislu članka: „Kakšno naj bi bilo prihodnje sadjarstvo na Vipavskem?“ priobčenega v več številkah „Primorskega Gospodarja“. Med posameznimi vrstami sadnega drevja zasadi naj se kakor nekak vmesni nasad špargelj. Sadovnjak in špargera bila naj bi toraj kar združena.

Pod. 33. Kako je napraviti v rigolani zemlji jarke in kako je nasuti v te jarke kompost (K), predno se špargelj zasadi. Zemlja (Z) deva se na eno stran jarka. Daljava med posameznimi jarki znaša 2 m.

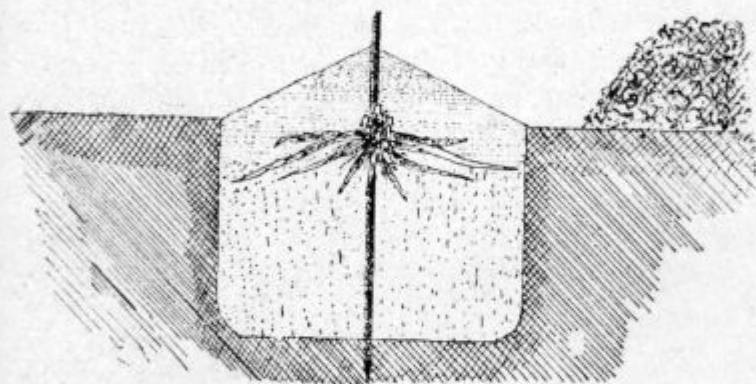
Za špargero odločeni prostor se mora prekopati v jeseni prek in prek vsaj 80 cm globoko. Po zimi ostane naj prerigolan svet neporavnan, da zemlja lažje premrzne in se zato bolj zrahlja. Kakor hitro

se zemlja v sledeči pomladi dovolj osuši, pričeti se mora s saditvijo špargeljnovih sadenic.

Pred vsem se prerigolano zemljišče poravna. Potem se raztegne po 2 metra narazen motvoz (vrv) a ob tem se zabadajo količi. Dolgost vrst ravna se, kar je pač samo po sebi razumljivo, po dolgosti ali pa po širokosti prerigolanega zemljišča, ker se nastavijo vrste lahko podolgič ali pa počez, kakor se ravno hoče ali kakor komu kaže. V sadovnjakih bo pač najboljše, da se jih izpelje podolgič.

Natanjko po iztaknjenih črtah izmeče se nato z pomočjo lopate po 40 cm široke in ravno tako globoke jarke.

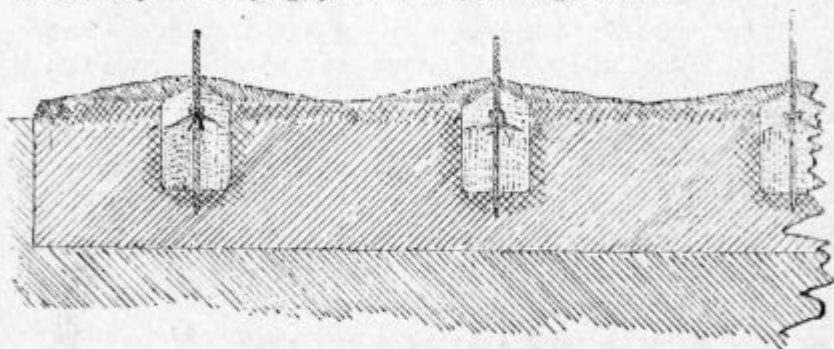
Vso iz jarkov izmetano zemljo, dene se poleg jarka na kar le mogoče ozke grebene in sicer vse na jedno, bodisi na levo ali pa na desno stran jarkov.

Pod. 34. S komposlom zagrebena špargeljnova sadika.

V te jarke nanese se potem finega, s straniščajnim gnojem ali z gnojnico prav dobro zabeljenega, že dve leti starega mešanca ali komposta. Ako nimamo tega, vzamemo droben, že podelan goveji gnoj. Kompost ali pa gnoj, moramo v jarkih dobro potlačiti in sicer tako na visoko, da ostane le še četrtinka vsakega jarka prazna. Kompost ali gnoj se mora tako postaviti v jarke, da zadobi njegovo površje podobo grebena. Podoba 33. kaže kako je nazstavljeni količi, izgrebsti jame, kako postavljati izkopano zemljo in kako je jarke z gnojem nasuti. Ako se rabi za gnojitev goveji gnoj, je pač neobhodno potrebno, da se potrosi pred vlaganjem korenin, vrho njega za prst na debelo rahle zemlje. Čim to zvršimo položimo na gnoj ali kompost v oddaljenosti 60 cm posamezne špargeljnovne sadike, katere se

po grebenčkih popolnoma enakomerno razdele. Bolj na redko kakor na vsakih 60 *cm* polagati sadike ne škoduje, nikakor ni pa priporočljivo, devati jih bolj na gosto. Na vsako mesto, katero se zamore z malim količkom zaznamovati, položi se le eno sadiko. Pri vlaganju se morajo korenine na vse strani lepo razgrniti. Ako so bolj dolge nego so jarki široki, naj se skrajšajo, pri tem je pa paziti na to, da gledajo vse vsled skrajšanja nastale rane v zemljo, ne pa v zrak. Te sadike zasujejo se nato do jarkovega roba s kompostom, ako se pa uporablja gnoj, z znojem. V poslednjem slučaju deti je pa prej vrhu korenin za prst na debelo rahle zemlje. Kompost ali gnoj se morata v jarku dobro potlačiti, in sicer zopet v podobi grebena. Podoba št. 34. predstavlja napolnjeni jarek, ki je v nekoliko večji meri risan. Konečno pritegne se h sajenicam še toliko iz jarkov izmetane zemlje, da nastanejo vrhu špargeljnovih vrst poležni grebenčki.

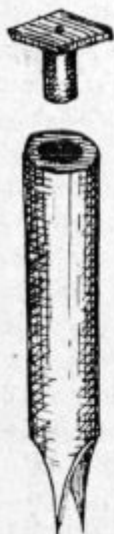

Pod. 35. Svršena špargera.

Podoba 35. predstavlja, kako izgleda končana špargera. Med posameznimi vrstami nahajajo se ozke steze. Pri napravi grebenov paziti se mora na to, da se ne zagrnejo špargeljnovе sadike s kompostom, oziroma gnojem in zemljo vred bolj nego 15 *cm* globoko. Ako jih zagrnemo bolj globoko, rade segnijejo, mesto da bi pognale

4. Obdelovanje špargere.

Kakor hitro so grebeni gotovi, posujejo se popolnoma z dobrim gnojem, kateri se takoj podlopa (podkoplje), a površje poravna se lepo z grabljami. Na pognojnih straneh grebenov posadi se različna zelenjava, n. pr. vohrov (vrzote), zelje (kapus), kolorabe itd. Na jesen, tikoma pred zimo, poreže se vse špargeljnovо steblice za malo ped nad površjem a zemljo okoli steblica pokrije se z dobrim gnojem. Ta ostane tu preko zime.

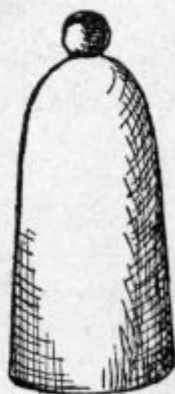

Pod. 36.
Bledilna
cev.

Na spomlad drugega leta odtegniti se mora gnoj prav zgodaj, kakor hitro vreme in vlažnost zemlje do voljujeta od steblja, razširi se na desni in levi strani grebenov ter podlopata. Pri tem delu paziti je osobito na to, da se tikoma okolo stebelja, (katero se, ako gre rado iz tal ven, porije, sicer pa tudi lahko na miru pusti) prav plitvo lopata, ker bi se z globokim kopanjem korenine lahko poškodovale. Kadar se prelopateno zemljo z grabljami poravnava, priteguje naj se zemlja nekoliko k stebelju, da nastanejo okolu tega novi nizki grebenčki. Na desni in levi strani steblja obsadijo se grebeni s zelenjadnimi rastlinami. V drugem letu se sme le sem ter tja kak posebno debeli špargeljnov poganek odrezati, boljše pa je, ako se človek premaga in v drugem letu še prav nič ne izrezuje. Sajenice se s tem bolj okrepijo. Kakor v drugem letu, tako se obdeluje špargera leto za letom. V tretjem letu prične se šele špargelj izrezovati. Izrezuje se pa le najdebeljše poganke, ne pa kar vse skraja drobno in debelo. Drobne se naj pusti, da rastejo naprej. Brati je (vsaj za trgovino) samo blede špargelj. Poglavitna na-

paka v starem goriškem načinu pridelovanja špargeljna je bila pregloboka režnja pogankov, kar je uzrok, da je goriški špargelj do $\frac{3}{4}$ nevžiten, ker je trd, lesén, in grenak. Z globoko izrezovanjem v zemlji napravimo v špargeri tudi lahko veliko škodo s tem, da prerežemo mesto enega nehote dva, tri špargeljnov poganke, katerih v zemlji ne vidimo. Za pravilno bledenje špargeljna služijo ali posebni glinasti bledilni lonci, takozvani povezniki (glej podobo 37.) ali pa leséne bledilne cevi (podoba 36.).

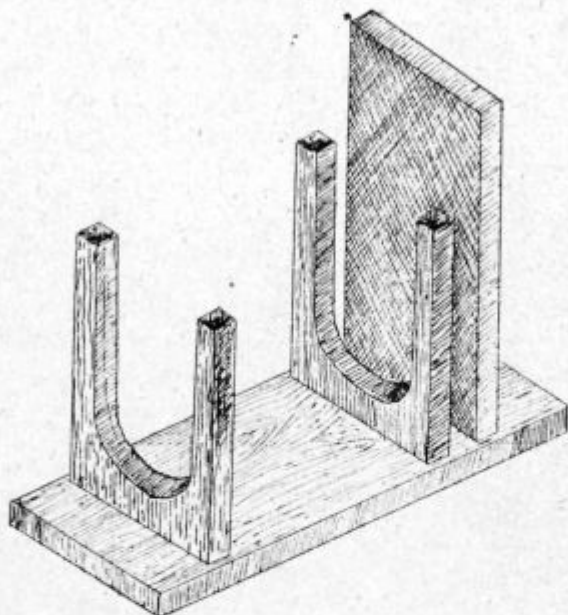
Bledilni lonci ali povezniki imajo to prednost pred bledilnimi cevmi, da se ž njimi lahko več špargeljnov hkrati pokrije. Imajo pa tudi to napako, da se morajo vsak dan dvakrat dvigniti, če hočemo videti, ali je poganek goden za režnjo. Marsikateri špargelj doseže pa tudi s svojim vršičkom poveznik prej, kakor se je to pričakovalo in vsled tega se skrivi. Skriviljen špargelj pa ni več dober za trgovino, vsaj kakor izborno blago ne. Povezniki imajo tudi to

Pod. 37.

Lončeni poveznik.

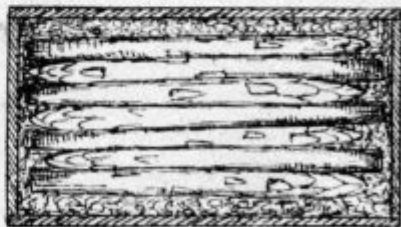
napako, da se lahko razbijejo. Bledilne cevi zagrnjene so na vrhu s posebnim pokrivalom, katero špargelj odpre, čim zraste do njega, zato ni treba te bledilne priprave vedno privzdigovati.

Pod. 38. Priprava za napravo špargeljnovih snopičev. Grmu rabimo še vedno cevi, ki so se naredile na Slapu pred 30 leti.

Gledé bledenja in režnje špargeljna omenim naj še sledeče: Špargelj se reže po dvakrat na dan, namreč prav zgodaj zjutraj in pozno zvečer. Kadar se ga reže, se tudi ravno iz tal pribodlega pokriva; cev, iz katere se je špargelj izrezal, porabi se koj za pokritje drugega poganka. Rezati se sme špargelj vsako leto kvečemu 2 $\frac{1}{2}$ meseca toraj približno do srede junija, ne pa dalje, ker pridemo v tem slučaju prehitro ob špargero. Meseca julija rezan špargelj tudi nima pravega okusa. Špargelj je rezati kvečemu dva prsta pod površjem zemlje, ne pa globokejše. Dobro napravljena in dobro obdelovana špargera vstraja lahko do 20 let, posebno ako se vsak grm,

Bledilne cevi prirejajo se lahko v zimskem času, ko ni drugega dela, iz vrbovih, topolovih ali jelšovih vej, ki se razžagajo na 25 centimetrov dolge kose in potem v sredini (preko stržena, zrkla) s trojnim svedrom prevrtajo. Teh cevi ni treba lupiti, spodnji del pa se mora ospičiti in, da ne odgnije prehitro, namaže, oziroma pomoči se lahko v gorkem kotramu. Na

Pod. 39. Pakovanje špargeljna v zabojčke.

ki izostane, bodisi zaradi mišje ali drugačne poškodbe, koj z drugim nadomesti.

Za prodajo namenjene špargeljne pripraviti je tako, da so vsi poganki jednako dolgi. Najprimernejša dolgost je 20 do 25 cm.

Da spravimo špargeljne hitro in v popolnoma jednako dolgost, ter lahko v snopiče povežemo, služi jako dobro priprava kakoršno kaže podoba 38. Kakor hitro so špargeljni skrajšani in povezani, postaviti se morajo, ako se jih hoče dlje časa hraniti, v hladnem prostoru na moker mah. Ako se hoče pa špargelj kam daleč odposlati, potem je poglobitna stvar, da se ga tako zabali (zapaka), da ne trpi med potjo škode ali se osuši. Najboljše bodemo špargelj zabalili v nalašč zato narejene lahke zaboječke, kateri so za dobra dva prsta daljši od dolgosti špargeljnov. V nje je vlagati špargelj razvezan v moker mah tako, kakor predstavlja podoba 39. Ena vrsta pogankov dene se namreč z gorenjim koncem na desno, druga vrsta z istim koncem na levo, vse, osobito pa ob stranicah, zápolni se z vlažnim mahom.

H koncu rečem naj še, da sem prepričan, da bi Goriška v kratkem zaradi izbornega špargeljna lahko sloveča, ako bi se ta tukaj po popisanem načinu prideloval, v kar pomози Bog!

Naboljši čas za košnjo trave.

Dobrota sena in množina redilnih snovi v senu odvisi jako mnogo od tega, kedaj smo travo pokosili. Naši ljudje večinoma ne znajo tega, zato kosijo na splošno prepozno, nego bi bilo v njihovo korist. Košnja trave meseca septembra ni pri nas prav nič nenavadnega. Seveda se dobi na travniku v tem času več sena, toda tako seno ni niti na polovico toliko vredno nego je seno, ki je bilo pravočasno pokošeno. Tako seno podobno je gledé množine redilnih snovi, ki jih ima v sebi, bolj slami nego pravemu senu. Ono seveda živino napolni, da se bo pa ta ž njim vpitala, to ni mogoče. Pri gospodarju, ki ima navado pozno kositi, ne dobimo zato nikdar lepe živine.

Naboljši čas za košnjo trave je takrat, ko začne večina travniških rastlin, osobito trave in detelje cvesti. Zakaj to?

Vrednost sena ceni se po množini prebavne beljakovine, prebavne toščice in prebavnih ogljenih hidratov. Kar je neprebavnega, to

služi samo še za gnoj, ne pa za pičo. Dokler je trava mlada, ima sicer več odstotkov teh prebavnih tvarin nego stareja trava, toda premalo nakosimo, ker ni še trava dorastla. V stari travi izgubljajo se naprotno temu prebavne tvarine in postajajo neprebavne. Da je to res, povedo nam lahko številke. Na 1 ha travnika pridelalo se je *kg* sena:

v tem senu je bilo:

	na solncu suhega	popolno- ma suhega	dušikovih tvarin	brezdušik. tvarin	neprebav. tvarin
pri 1. košnji dnè 15./6.	6120	5256	904	2366	1456
" 2. " " 24./8.	9480	5604	778	2412	1868
Skupno	15.600	10.860	1682	4778	3324
pri 1. košnji dnè 6./7.	7650	6558	816	2868	2364
" 2. " " 24./9.	5940	5064	704	2378	1543
Skupno	13.590	11.622	1520	5246	3907

Iz teh številk vidimo jasno, da se je pridelalo pri rani košnji mnogo več dušikovih tvarin (beljakovine), ki je med vsemi tvarinami najbolj draga, nego pri pozni košnji, kjer se je pridelalo sicer več drugih tvarin, katere pa imajo manjšo vrednost nego beljakovina, kar se je je več pridelalo. Kako pojema s starostjo trave beljakovina in kako se množi ž njo prebavna lesnina v travi, navedem naj še sledeče poskušnje.

Seno košeno:

je imelo:

popolnoma mlado	beljakovine 21·1%	lesnine 21·8%
početkom cveta	17·2%	27·7%
v polnem cvetu	12·4%	36·0%

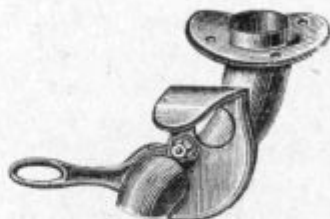
Kdor hoče imeti toraj na seniku mnogo redilnih snovi, kosi naj, ko začenja trava cvesti, kdor hoče imeti pa mesto redilnih snovi mnogo neprebavnega lesu, kosi naj pozno. Prvi bo imel debelo živino, drugi medlo.

Gnojnični razpršilnik.

Gnojnica je za travnike, pašnike, sadovnjake, vinograde in tudi za nekatere rastline na polju izborna gnojilo. Ker ima mnogo dušika in kalija, priporoča se tu osobito za žito, krompir, repo, zelje,

turšico, ajdo. Po polju jo je najboljšje poleveti pred setvijo ali pa po mladih rastlinah. Če je polje prazno, rabi se jo lahko v vsakem vremenu, v nasprotnem slučaju pa samo v deževnem ali oblačnem vremenu. Po zimi obleva se ž njo travnike, kedarkoli se hoče, poleti pa samo, ko je trava pokošena in še to ob dežju. V vinogradu pride razun v jeseni vedno prav, najbolj pa spomladi od meseca marca do junija. Ker bi rastlino, če bi jo z gnojnico preveč zalili, lahko požgali, zato je treba paziti, da se razkropi gnojnica enakomerno po

Pod. 40. Raven gnojnični razpršilnik. Pod. 41. Vpognjen gnojnični razpršilnik

vsi površini. Za to delo služi najboljšje gnojnični razpršilnik, ki se pritrdi ob posodo, v kateri se gnojnica nahaja. S tem, da peljemo posodo po polju, travniku, vinogradu ali sadovnjaku ter odpremo razpršilnik, razkropi se gnojnica sama enakomerno. Gnojničnih razpršilnikov je več vrst. V podobi 40. vidimo razpršilnik, ki se pritrdi sodu na spodnji del dna a v pod. 41. vidimo razpršilnik, ki se pritrdi sodu na spodnjo dugo in je zato zakrivljen. S poslednjim razpršilnikom se sod boljše izprazni. Oba razpršilnika sta si v delu podobna. S tem, da se ovije ročaj na desno, obrne se zapah tako, da pride luknja na zapahu nad odprtino dovodne cevi in gnojnica priteče iz soda. Ta gnojnica pa vdari pri tem na vpognjeno peruto, ob kateri se na vse strani jednako razprši. Če obrnemo pa ročaj na levo ovrti se zapah tako, da pride ovita cevka na zapahu nad dovodno cev in sedaj služi razpršilnik kot pipa. Raven razpršilnik stane pri Fr. Zimmer, Dunaj IV/I Wienst. 21, K 7-50, upognjen pa K 11. Odprtina znaša pri obeh 58 mm. To pripravo priporočamo našim kmetovalcem.

POROČILA.

Kako kaže letina? — Tako krasnega zaroda, kakor je letos, nismo imeli že dolgo. Vsaka mladika ima dva, tri grozde. Upanje je toraj na dobro trgatev. Toda to upanje se ne bo vresničilo malomarnim gospodarjem, ki ne škropijo pravočasno. Letos prikazala se je namreč tako močna peronospora, kakor tudi že dolgo ali pa mogoče še nikdar ne. Kdor bo toraj redno škropil, bo imel grozdje, kdor ne bo škropil, bo imel malo ali pa nič. — Iz naših gor nam poročajo, da je tam sadna letina na sploh slaba. Posebno po dolinah bo malo sadja. V visokih legah, kjer niso škodile jutranje megle, je sicer nekoliko boljše, vendar tudi tu je drevje radi lanske preobile letine le malo cvetelo. — Gledé jablan pritožujejo se od povsod, da so malo obrodile. Marelice in breskve razvijajo se normalno. — Poljiščina se je v zadnjih treh tednih, ko je bilo bolj gorko vreme, popravila. Nprestano deževje pa je zemljo jako zabilo in strdilo. Travniki obetajo dobro. — Iz Boršta v Istri nam poročajo: Vinogradi so nam letos prav dobro pokazali. Poljski pridelki kažejo lepo. Sena bo dvakrat toliko kot lansko leto. Češenj in breskev je malo, drugega sadja pa nič.

Toča je letos že pričela svoje pogubonosno delovanje. Dné 5. t. m. vsula se je na naše Vipavsko ter prizadjala precej škode. Središče nesreče so bile Brje (Furlani, Cinki, Možini, Miheli, Žulji, Martini in Sv. Martin), kjer je toča trsje tako oklestila, da se je ohranil le malo kak listič. Večina ljudstva živi tu skoraj izključno od vinogradništva in nesrečo si zato lahko mislimo. Tudi sadje je tu popolnoma pokončano in poškodba se bo čutila gotovo tudi prihodnje leto. Kolikortoliko napravila je toča škodo tudi v Svinem, Dobravljah, Malih Žabljah in Plačah, nekoliko manj v Šmarjah, Preserjah, na Vrhu, v Sv. Križu in v Velikih Žabljah. Kakor slišimo prizadelo je nekoliko tudi sosedne kranjske občine. Isti dan potokla je neki tudi v Humu pri Buzetu v Istri in v Motovunu. Dné 8. t. m. padala je toča v laških občinah Brumi, Morari, Fari, Marijanu in Coroni.

Trtna uš pokazala se je na novo v Podsenici pri Podsabotinu in v Spodnjem Cerovem (Valerišče). Kakor je konstatiral urednik tega lista, moralo se je zanesti tega škodljivca v Podsenico že pred 5. ali 6. leti v Spodnje Cerovo pa pred 4

ali 5. leti. Zajedalka zavzema toraj po Brdih vedno več prostora. Nadalje se je konstatirala trtna uš tudi v Doberdolu, o katerem se je mislilo, da je še neokužen.

Koliko sadja prihaja v Avstrijo iz Ogrskega. — Leta 1903. prišlo je po železnicah iz Ogrskega v Avstrijo za 9,182.277 kron sadja a iz Avstrije na Ogrsko ga je šlo samo za 2,326.500 kron, toraj komaj četrtno. Iz tega razvidimo, koliko sadja nam premanjkuje še v Avstriji, obenem pa razvidimo tudi že iz tega, kako potrebno bi bilo za nas, da bi pretrgali s to državo skupno trgovinsko zvezo, proti kateri se ogrski kričači toliko zaganjajo. Če so tako radi sami, dajmo jim to veselje, ker je to obenem v naše dobro.

Tombolo priredi v nedeljo, dne 18. t. m. ob 2. uri pop. „Vinarsko in sadjarsko društvo“ v Rihembergu. Dobitki so: tombola 200 K, I. cinkvina 50 K II. cinkvina 30 K.

GOSPODARSKE DROBTINICE.

Peronospora na krompirju. — Radi deževnega vremena, zna se pokazati letos peronospora na krompirju še v hujši meri, nego se je pokazala nekatera zadnja leta. Ker se listje po ti boleznici posuši, ne morejo se tudi gomolji razvijati. Napadeno gomolje tudi rado gnije. Priporoča se toraj, da se poškropi krompirišče z raztopino modre galice in vapna, ki se napravlja na isti način, kakor proti peronospori na trtah, vendar nekoliko bolj šibko. Osobito priporočamo, da se škropi pozni krompir, ker napravlja bolezen na tem več škode, nego na ranem krompirju.

Trtna pršica pokazala se je letos v jako veliki množini. Po nekaterih vinogradih poškodovala je mnogo listja. Proti temu mrčesu, ki nabode trtni list od spodaj, de se potem izboči in požene majhne rujavkaste dlakce, ni druge pomoči, nego da prvo napadeno listje obiramo ter ž njim živalico vničimo. Priporoča se pa tudi kratka režnja. Ko nastopi vročina se škoda deloma zmanjša. — Tudi po hruškah je letos mnogo pršice, ki je pa nekoliko drugačna od trtne pršice in se imenuje hruškina pršica.

Konjska influenza se je pojavila v cesarski kobilarni v Lipici. Ta bolezen prouzroča na konju utrudljivost, vročino in mrzlico, žival žre malo, vendar žeja se poveča. Žluzna koža navadno porudeči in telo obnemore. Če prime influenza pljuča, je lahko precej nevarna. Influenco prouzroča neka gliva, ki je precej nalezljiva za konje.

Goveji zolj, je muha, ki goveji živini jako nadleguje. Zato se živina zolja boji in če ga zasliži brenčati, privzdigne rep in zbeži (zbezlja) bodisi v gozd ali v hlev. Goveji zolj je velik kakor mesarska muha, temne barve, zadnji del je spredaj sivkast, v sredini črn in od zadaj rdeččerumen. Prikaže se od meseca junija do septembra in zalezuje osobito ob parnih dnevih govejo živino, da odleže na dlako ali kožo svoja jajčica. Iz teh se izleže črv, kateri pride, če se živina liže, v gobec in žrelo. V žrelu se zabode črv v meso ter rije večinoma skozi hrbtenico, dokler pride pod kožo. Tu se napravi nekaka oteklina, ki je meseca maja največa. V nji se nahaja goveji zolj, ki zleze v tem času izpod kože ter se v zemlji ali travi zabubi. Po štirih tednih izleze iz bube muha, ki leta okoli in živino vznemirja. Če pade črv mesto na zemljo, v hlevu na gnoj, ga živina večinoma potepa. Zato se zamore razvijati samo oni zolj, ki uide iz živine, ko se ta pase. Ker je zolj živini jako škodljiv in sicer ne samo s tem, da ji prouzroča hude bolečine, marveč tudi s tem, da ji pokvari kožo, zato moramo skrbeti, da tega zajedalca po možnosti zatiramo. Če bi napravili vsi kmetje svojo dolžnost, bi mu kmalu prišli tudi pri nas v okom. Najboljše sredstvo proti govejemu zolju je pridna živinorejčeva roka, ki stisne zolja izpod kože in ga zamori. Če je zolj še malo razvit, predreti ga je z iglo in gnoj nato iztisniti. Omeniti moramo, da trpi živina, ki ne hodi na pašo, le redkokdaj od zolja.

Protí muham, obadom in komarjem, ki jako nadlegujejo poleti živino, priporočajo, da se namažejo oni deli živine, na katere se ta nad'ega najbolj zaganja s zoperno dišečimi tvari. Te so: očet, v katerem se je kuhalo orehovo listje; na tobaku kuhana voda (1 del tobaka, 30—40 delov vode); zmes 1 dela kreolina in 8 delov makovega olja; raztopina enega dela lisola v 15 delih makovega olja; raztopina 2% kreolina ali 1% lisola ali 1/2% karbolne kisline v vodi itd. Okoli oči se seveda

ne sme mazati, osobito ne z raztopino ali zmesjo, v kateri se nahaja kreolin, lisol ali karbolna kislina. Proti muham v hlevih priporočajo pomazati stene z raztopino 2% modre galibe in 2% vapna v 100 l vode. Tudi 5% raztopina formalina, ki se postavi v odprti posodi v hlev, neki zapodi s svojim duhom muhe in komarje.

Znamenja birse ali zavrelke v vinu. — Birsa ali zavrelka je v vinu najbolj nevarna bolezen, ker napravi vino popolnoma neporabno. Tej bolezni so podvržena bolj šibka vina, ki niso čista, osobito mlada vina, ki se nahajajo še na drožju. Prvo znamenje te bolezni v vinu je, da se začne to motiti in, če poslušáš pri vehi na posodi, nekoliko vreti. Vino dobi poseben, neprijeten okus kakor bi bilo iz gnilega ali kuhanega sadja. Barva v vinu se spremeni in sicer postanejo bela vina temno-rumena, črna pa temnorujava. S pomočjo beljakovine ali želatine se dá barvilo v čvnem vinu tako odstraniti, da je podobno temnobarvanemu belemu vinu. Če je bolezen že močno napredovala, izgubi vino vso vinsko dobroto in je popolnoma ne-
užitno.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Odškodnina za ovadbo gledé prodaje sadnega vina.

F. T. M. v T. Imel sem tovarno, oziroma trgovino vsake vrste sadnega vina. Bilo je vedno prav a dobil se je hudobnež (posestnik in kričmar), ki me je lansko leto ovadil financi, da imam zastrupljeno vino. Financa mi je lani 18. novembra vino zapečatila, ko je to še vrelo in še sedaj — sedmi mesec — je zaprto. Vino se je vse skvarilo, čeravno je preskušeno in najdeno zdravo. Morem li jaz tožiti dotičnega kričmarja z odvetnikom, da mi povrne 8000 kron škode na vinu?

Odgovor: Ker Vam ni dotičnik zapečatil vina, marveč financa, obrnite se za povračilo na to oblast. Vendar boste težko od te kaj dobili. Če bi vi namreč hoteli vino zalivati ali pretakati, naznaniti bi morali to 24 ur prej financi in ta bi vam morala v svoji navzočnosti to delo dovoliti. Ra ti bi znali kot kakšno vino ste svoj izdelek prodajali. Če ste ga prodajali kot pravo vino, boste seveda kaznovani. Ravno tako boste kaznovani, ako niste imeli obrtne koncesije za napravljanje vina in ako niste tega vina dacirali.

Zatiranje bramorja.

S. P. v Ž. (Štajersko). Kako se odpravijo iz trtnice bramorji, ki objedajo mladje na cepcih. Ali je znana kaka tekočina proti njim?

Odgovor. Bramor se jako težavno popolnoma zatire, ker se skriva pod zemljo. Najbolj se priporoča, da se ga zatira meseca junija in julija v gnezdu. Gnezdo najdemo navadno tam, kjer so se rastline posušile, ker jim je samica razgrizla korenine. Nahaja se navadno okoli 10 cm pod površjem zemlje. Po dnevu tiči samica navadno v gnezdu in varuje jajčica in mladiče, kojih številu znaša v enem gnezdu 200 do 300. Kedar se išče bramorjevo gnezdo, paziti je, da se jajčic, ki so precej drobne, ne poizgubi, ker bi izlegle iz njih mlade živalice, ki bi škodljivo delo svojih starišev nadaljevale. Če bi vlili z gnezdu nekoliko žveplena ogljika (C S₂), bi golazen s to tekočino zamorili, vendar bi obenem tudi ob blizu raztoče trte. S to tekočino je treba tudi previdnosti, ker rada eksplodira.

Zakaj se suši drevje?

S. P. v Ž. (Štajersko). Ali so morda rujave mravlje krive, da se toliko mladega, komaj nekoliko let starega drevja posuši? S čim se mravlje vničijo?

Odgovor: Mravlje niso uzrok, da se drevlje suši. Za uzrok boste najlažje izvedeli, če prosite vašega kmetijskega potovalnega učitelja, da vam o priliki zamrlo drevje pregleda. Če leze mnogo mravelj po drevju, je to znamenje, da se nahajajo na listju uši. Te lahko prouzročijo, da drevo usahna ali se posuši. Proti listnim ušem priporoča se škropljenje z vodo, na kateri se je kuhala tobak. Mesto te vode rabi se z vodo stanjšana tobačni izvleček, ki se kupi po ceni v tobačnih tovarnah. Ako zatrete popolnoma listne uši, izginejo tudi mravlje, katere iščejo sladke odpadke tega mrčesa. Če pa hočete mravljam koj zabraniti pot na drevo, priporočamo vam, da ovijete deblo z močnim papirnatim trakcem, katerega namazete s kotranom. Dokler bo kotran mehek, ne bodo mogle mravlje preko njega.

Za posestvo poleg Trsta

išče se

opravnik,

ki je svršil kmetijsko šolo. Več pove upravništvo.

Verane

„Vinarske in vrtnarske liste“

dobi brezplačno, kdor prijavi vsaj 10 plačujočih naročnikov na „Prim. Gospodarja“.

Ivan Kravos

v GORICI, priporoča svojo sedlarsko delavnico.

Anton Jerkič,

odlikovani fotograf v Gorici,

Gosposka ulica št. 7. se priporoča svojim rojakom.

Ivan Bednarik

v GORICI, priporoča svojo knjigovoznico.

via Vetturini 3,

Jajca za valenje

od pripoznane najboljših jajcarij belih „Leghorn“, črnih „Minorka“ ter velikih belih „Kohinkima“ razpošilja ducat po 4 K.

Fr. Leban, učitelj na Trnovem pri Gorici.

Se nekoliko odti ov

„Vinarskih in vrtnarskih listov“

dobi se pri upravništvu „Primoskega Gospodarja“. Oba letnika 1931. in 1932. staneta 1.50 K, vezana 2 K.

Za posestvo poleg **Zadra** v Dalmaciji išče se

opravnik

z družino. Vešč mora biti vinogradništva, vrtnarstva in kolikor toliko živinoreje. Zasluzek dober. Natančno pové upravnništvo tega lista.

Grozdne stiskalnice z diferencialno pripravo za pritisk, M.M.M.M

Škropilnice proti strupeni rosi, M.M.M.M

Žveplalnike, Stiskalnice za olje, kakor tudi vse druge kmetijske stroje prodaja po tvorničnih cenah

IG. HELLER na Dunaju

II. Praterstrasse 49

— Ceniki brezplačno in prosto poštine.

Na Primorskem največa zaloga

lesene in lončene robe

je ona

Mihe Kozman-a

v Gorici (Raštelj št. 27., nasproti lekarni).

Tu dobiš n. pr. vsakovrstne grablje, ročaje za kose, brente za grozdje in one za škropilnice, vinske sodčke, beriglice, škafe, golide, nečke, samokolnice, lesene lopate, sita, rešeta, košare fine in one za razpošiljatev sadja, kroglo, slamnate klobuke, metle, ribeže, stolice, lonce, sklepe, krožnike itd. itd. vse kar rabimo na kmetiji.

Priporoča se našim gospodarjem in gospodinjam.

Globe Mlekarske naprave

kakor tudi vse stroje in priprave za **prevažanje** mleka, **napravo masla, sira** itd. zalaga v najboljših izdelkih

Društvo Globe-Separator

DUNAJ XVI/2, Neumarergasse št. 17.

Zahtevajo naj se ceniki

Zastopniki se iščejo povsod.

Pristni

Alfa-Laval

so gledé trajnosti,
zmožnosti in čistega
posnemanja

posnemaľniki

NEDOSEŽNI.

Nad pol milijona posnemaľnikov v rabi in z nad 600
prvih nagrad odlikovani.

Ceniki brezplačno in prosto poštnine.

Akejska družba

**ALFA SEPARATOR
PRAGA * DUNAJ**

Tvornica najboljših mlekarskih
strojev in priprav.

Zastopniki se povsod lēčejo. *

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev v Gorici

vabi člane „Centralne posojilnice“ v Gorici in drugih posojilnic po deželi, ki so pridružene tej zvezi, da se naročijo na **modro galico** angleško „*no*“ in na **žveplo**, Ventilato Trezza. Naročila se sprejmejo le za toliko blaga, kolikor je naročenega.

Poleg tega posreduje tudi pri nakupu drugih kmetijskih potrebščin, kakor umetnih gnojil, poljedelskih strojev i. t. d.

Pisarna: ulica Vetturini št. 9.

INŽENJER ŽIVIC priporoča:

Svoj izkušeni železni plug s kolesi za oranje na polju, pri brajdah in drevju, za pletev, osipanje, izriyanje itd. samovodilen, priprost lahek in cen.

Svoje dobro znane škropilnice proti peronospori in svoje neprenehoma delujoče vinske stiskalnice.

Tudi vsakovrstni stroji za kmetijstvo in industrijo, posebno sesalke (pumpe) za vsako rabo, potem cevi se dobivajo pri trdki

ŽIVIC I DR., TRST Trgovinska ulica 2.

SAUNIG & DEKLEVA

Gorici, magistratna ulica št. 1.

Največja zaloga šivalnih strojev, tudi za vezanje (rekamiranje), dvo-koles, slamoreznic in mlačnih posnemalnikov (centrifug). *

Prodaja se tudi proti plačevanju na obroke!

Denar prihrani

kdor kupi izgotovljeno pohištvo pri

ANTON BREŠČAK

Gorica, Gosposka ulica št. 14

(Via Signori)

kateri ima v zalogi najboljšo izbero **pohištva vseh slogov**, za vsaki stan, priprostega in najfinerega izdelka. Različno pohištvo iz železa, podobe na šipe in platno, ogledala, žirne in platno.

Lastna delavnica za tapecirano pohištvo.

Cene brez konkurence.

Daje se tudi na obroke.